Zgodbe o dobrih ljudeh z vzhoda

Goran Vojnović

Ljubljana – Letošnji Liffe nima več tekmovalne sekcije vzhodnoevropskih filmov, kar pa je po svoje do teh del prijaznejše, saj so se v prejšnjih letih zdeli potisnjeni na obrobje festivala. Letos, ko je festival posebno pozornost namenil romunskemu filmu, pa se zdi, da so tudi drugi, tako imenovani regionalni filmi, skrbno izbrani in da jih tudi zato brez težav postavimo ob bok vsem drugim. Za prva videna filma to nedvomno velja.

Turški film *Takva – Strah pred bogom* in srbski *Past* sta si tematsko sorodna, saj oba v ospredje postavita človeka z izraženo dobroto, ki ga okoliščine pogubno spremenijo. Te okoliščine so seveda različne. V turškem filmu gre za notranji razcep glavnega junaka Muharema, ki je tako pobožen, da ga že najmanjši nezavedni greh, kakršne so mokre sanje, spravlja v obup. Z njegovim napredovanjem znotraj verske skupnosti se poveča njegova odgovornost, ki razburka njegov preprosti notranji svet. Vse več je skušnjav, vse več moralnih vprašanj in Muharem, ki je po eni strani izredno bogaboječ, po drugi pa čustveno zelo šibek človek, se počasi sesuva pod bremenom svojih malih grehov, katerim se ni sposoben upreti. V *Pasti* ima Mladen na smrt bolnega sina, ki ga lahko reši le draga operacija, vendar si je ne more privoščiti. V zameno za 30.000 evrov, ki bi rešili sinovo življenje, sprejme nemoralno ponudbo in sam odvzame življenje neznanemu človeku.

Oba filma se v osnovi torej ukvarjata s poenostavljeno delitvijo na dobre in zle, ki je močno zasidrana tako v turški kot v srbski družbi. V prvi je prisotna predvsem v njenem vse bolj prevladujočem religioznem polu, ki deli ljudi na vernike in nevernike ter vsiljuje prepričanje, da je le strah pred Alahom lahko resnična opora dobremu človeku. V drugi gre za delitev na zle bogataše in dobre revže, pri čemer je nemoč revežev neposredno povezana z močjo bogatašev, ki so odgovorni za usode materialno inferiornejšega dela družbe. Oba filma te delitve problematizirata, boj med dobrim in zlim pa ponotranjita v svojih junakih, Muharemu in Mladenu. Muharema v njegovi preproščini begajo že najosnovnejša moralna vprašanja, film pa se pogumno sprašuje predvsem o božje zapovedani pravičnosti in dvomi v možnost absolutne dobrote. Mladenova postavljenost v brezizhodno situacijo, kjer sta edini možnosti tako ali drugače napačni, močneje vplete samega gledalca in o dobroti ter pravičnosti sprašuje vse nas. Če namreč pri Muharemu še lahko govorimo o njegovih lastnih slabostih, so Mladenu v napoto le in izključno zunanje okoliščine, za katere je še najmanj kriv sam.

Takva – strah pred bogom **Ozera Kiziltana** je letošnji zmagovalec sarajevskega festivala, ki je igralsko, vizualno in pripovedno zelo suveren film, medtem ko režijsko prijetno preseneti, ko v realistično pripoved vpelje svet sanj, da bi slikovno ponazoril vse večjo notranjo vznemirjenost glavnega junaka. Predvsem pa je tematsko drzen film, ki moč črpa tudi iz aktualnosti svoje zgodbe.

Past **Srđana Golubovića**, ki ga je proslavil prvenec *Absolutnih sto*, je žanrsko dobro postavljena in režirana zgodba, ki jo v območje čustveno pretresljive drame zapelje predvsem izjemni **Nebojša Glogovac** v vlogi Mladena. Ta 38-letni igralec že nekaj časa velja za vodilno igralsko ime srbskega filma, bržkone pa gre za trenutno enega najboljših filmskih igralcev v Evropi.

fotografija dokumentarcija Dnevnika

V Pasti ima Mladen (Nebojša Glogovac, na sliki) na smrt bolnega sina, ki ga lahko reši le draga operacija, ki pa si je ne more privoščiti. V zameno za 30.000 evrov, ki bi rešili sinovo življenje, sprejme nemoralno ponudbo in sam odvzame življenje neznanemu človeku.

Konec tedna na Liffu

Na urgenco pripeljejo 45-letnega moškega, ki tam umre zaradi hudih poškodb debelega črevesa, ki so bile posledice spolnega občevanja s konjem. Tako je opisan začetek psevdodokumentarca *Zoo* **Robinsona Devorja** – danes je na Liffu na sporedu v okviru »zares neodvisnega ameriškega filma« – o skupnosti zoofilov, ki se sprašuje, ali je spolno občevanje s konji, prikazano na videoposnetkih, »sporazumno«.

Veliko resnejše in hujše pa so kulturne razlike v romunskem filmu *Sanje o Kaliforniji*, ki temelji na resničnih dogodkih med vojno na Kosovu, ko so ameriški vojaki v Romuniji montirali radarski sistem; v filmski zgodbi se stvari zapletejo v majhni romunski vasi, kjer ameriške vojake ustavi vodja železniške postaje in lokalni gangster. To je prvi edini celovečerni film **Christiana Nemescuja**, ki je lani, star 27 let, umrl v prometni nesreči. Film bo na Liffu na sporedu jutri v programu sodobnega romunskega filma. **zv**